

VEREJNÁ SPRÁVA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE – AKTUÁLNE PROBLÉMY

Erika Neubauerová^{a)}, Nadiya Dubrovina^{b)}

^{a)}Katedra financií, Národohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita Bratislava,

^{b)}Department of Finance, Kharkov Institute of Trade and Economy, Kiev National University of Trade and Economy

Abstract: *The paper deals with structure of public administration in Slovakia and its three parts: government, self-government and public corporations. On the basis of current problems (the impact of the global economic crisis, development of world economy, decentralization process in public administration, elections...) it points to the necessity of changes in public policy.*

Keywords: *public administration, government, self-government units, public corporations, competence*

1. Úvod

Slovenská republika je od roku 2004 členským štátom Európskej únie a od 1.1.2009 aj súčasťou Európskeho menového systému. Z týchto dôvodov je pochopiteľné, že sa jej bytostne dotýkajú dôsledky svetovej hospodárskej krízy, ktoré vytvárajú tlak na rozpočtové zdroje determinujúce rozhodnutia centrálnej vlády vo vzťahu k zahraničiu (pôžička Grécku), ale aj vo vzťahu dovnútra krajiny (napr. prerozdelenie daňových príjmov, riešenie nezamestnanosti a pod.).

Výsledky parlamentných volieb, ktoré sa konali na Slovensku 12. júna 2010 poukázali na nevyhnutnosť istých zmien v spravovaní verejných záležitostí, ale tiež na skutočnosť, že politický cyklus je determinovaný vývojom ekonomiky a naopak. Nie je našim cieľom polemizovať o výsledku volieb. Zámerom je zamyslieť sa nad problémom efektívneho výkonu verejnej správy, ktorá by zodpovedala aktuálnym tendenciám vývoja vo svete a zároveň by korešpondovala s nastúpeným smerovaním reformy verejnej správy v podmienkach Slovenskej republiky.

2. Súčasná štruktúra verejnej správy v SR

Najvýznamnejšími determinantmi tvorby organizačnej štruktúry verejnej správy na území daného štátu sú: vývoj územného a správneho členenia, počet a veľkosť územných jednotiek, uplatňovaná miera decentralizácie, resp. centralizácie, politická situácia, rozsah originálnych, ale aj prenesených kompetencií, možnosti miestneho finančného systému a pod.

Územno-správne členenie SR je upravené v šiestich právnych predpisoch: [7,8]

- zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorý poskytuje základné členenie SR na 8 krajov a 79 okresov,
- nariadenie vlády č. 258/1996 Z. z., ktorým sa vydáva Zoznam obcí a vojenských obvodov tvoriacich jednotlivé okresy, to znamená, že nariadenie vlády člení jednotlivé mestá a obce do konkrétnych okresov,
- zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov,

- zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 515/2003 Z. z. o krajských úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých právnych predpisov,
- zákon č. 254/2007 Z. z. o zrušení krajských úradov a o zmene a doplnení zákona č. 515/2003 Z. z. o krajských úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 263/2006.

Územné a správne členenie obsahuje delenie územia štátu na územné celky a správne celky. Podľa **zákona č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky** sú samosprávnymi územnými celkami Slovenskej republiky obce a vyššie územné celky. Správnymi celkami sú kraje a okresy a tiež vojenské obvody (správne celky slúžiace na zabezpečenie úloh obrany štátu) [1] a obce, ak podľa osobitných zákonov vykonávajú štátnu správu. Územný obvod vyššieho územného celku je zhodný len s územným obvodom kraja. Postavenie, pôsobnosť a orgány samosprávy vyšších územných celkov ustanovuje osobitný zákon. [9] Vojenský obvod zriadený podľa osobitného zákona [10] nie je súčasťou obce ani vyššieho územného celku.

Tab. 1 Organizačná štruktúra verejnej správy v SR

Verejná správa	Ústredná štátna správa	Ústredné orgány štátnej správy, na čele ktorých je člen vlády (ministerstvá, napr. financií, školstva, zdravotníctva, kultúry a pod.)
		Ostatné ústredné orgány štátnej správy (napr. Úrad vlády, Protimonopolný úrad, Štatistický úrad a pod.)
	Miestna štátna správa	Úrady všeobecnej miestnej štátnej správy (obvodné úrady)
		Úrady špecializovanej miestnej štátnej správy (pozemkové úrady, lesné úrady a pod.)
	Územná samospráva	Miestna – obce
		Regionálna – vyššie územné celky
	Verejnoprávne korporácie	Ustanovené právnou normou rôznej sily (napr. NBS, Matica slovenská, ARDAL a pod.)

Spracovanie: autorka

Súčasný systém územného usporiadania Slovenska výrazne ovplyvnili spoločensko-politické zmeny v roku 1989 a následne vznik samostatnej Slovenskej republiky. Vplyvom niekoľko desaťročí trvajúceho centralistického systému vládnutia bola územná samospráva spočiatku reprezentovaná len na najnižšej úrovni (obce a mestá). Vyššie územné celky (samosprávne kraje) začali reálne fungovať až v roku 2002.

2.1. Štátna správa

Štátnu správu môžeme chápať ako sústavu štátno-politického riadenia zameranú na bezprostrednú a praktickú realizáciu funkcií štátu na báze právnej regulácie. [4] V podmienkach SR ju delíme na ústrednú štátnu správu a miestnu štátnu správu.

Úlohou orgánov ústrednej štátnej správy je vykonávať štátnu správu a zabezpečovať jej výkon na celom území SR. **Orgánmi ústrednej štátnej správy, na čele ktorých je člen vlády**, sú ministerstvá, ktoré vykonávajú svoju pôsobnosť v rámci určitého odvetvia alebo sféry štátnej správy.

Každé z ministerstiev riadi minister, ktorý zodpovedá za jeho činnosť. Ministra vymenúva prezident SR na návrh vlády SR. V čase jeho neprítomnosti preberá jeho práva a povinnosti štátny tajomník, ktorého vymenúva a odvoláva vláda na návrh príslušných ministrov. Počet štátnych tajomníkov nie je obmedzený. Ako môžeme vidieť v *Tab. 2*, od 1.7.2010 došlo v podmienkach SR k zmene v organizácii ministerstiev (zníženie počtu zo 14 na 12), ako aj k zmene niektorých názvov ministerstiev. Vládna koalícia však už avizovala znovuoobnovenie Ministerstva životného prostredia SR ako samostatného rezortu.

Ostatné ústredné orgány štátnej správy vykonávajú špeciálne činnosti štátu. Sú podriadené ministerstvám a vláde Slovenskej republiky. Ústrednými orgánmi štátnej správy (**na čele ktorých nie je člen vlády**) sú napríklad Úrad vlády Slovenskej republiky, Protimonopolný úrad, Štatistický úrad Slovenskej republiky, Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, Úrad jadrového dozoru, Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky a pod.

Orgány **miestnej štátnej správy** predstavujú hierarchicky nižšiu úroveň štátnej správy. Delia sa na orgány, ktoré sú priamo podriadené nejakému ústrednému orgánu štátnej správy (napr. obvodné lesné úrady) a na tie, ktoré majú zriadený samostatný riadiaci orgán s celorepublikovou pôsobnosťou (napr. daňové úrady a Daňové riaditeľstvo SR).

Obvodné úrady (všeobecná miestna štátna správa) sú rozpočtové organizácie štátu zapojené finančnými vzťahmi na rozpočet ministerstva vnútra SR. Výkon štátnej správy uskutočňovanými obvodnými úradmi riadia a kontrolujú ústredné orgány štátnej správy. Špecifické postavenie majú obvodné úrady v sídle kraja, ktoré koordinujú plnenie spoločných úloh s inými miestnymi orgánmi štátnej správy.

Miestnymi orgánmi **špecializovanej štátnej správy** sú napríklad katastrálne úrady (Banská Bystrica, Bratislava, Košice, Nitra, Prešov, Trnava a Žilina) a správy katastra v počte 72, obvodné pozemkové úrady v počte 44, obvodné lesné úrady v počte 39, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (Bratislava), jeho pracoviská (Banská Bystrica, Košice, Žilina), úrady práce, sociálnych vecí a rodiny v počte 46 a detašované, či vysunuté pracoviská úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v počte 93, Daňové riaditeľstvo SR (Banská Bystrica), jeho pracoviská (Banská Bystrica, Bratislava, Košice, Nitra, Prešov, Trenčín, Trnava a Žilina), Daňový úrad pre vybrané daňové subjekty (Bratislava) a daňové úrady v počte 101 atď.

Tab. 2 Aktuálna zmena v organizácii ministerstiev v podmienkach SR

Ministerstvá do 30.6.2010	Ministerstvá od 1.7.2010
Ministerstvo hospodárstva SR	Ministerstvo hospodárstva a výstavby SR
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	Pôsobnosť prechádza na: <ul style="list-style-type: none"> • Ministerstvo hospodárstva a výstavby SR (oblasť stavebnej výroby, tvorby a uskutočňovania bytovej politiky, oblasť poskytovania štátnej prémie k stavebnému sporeniu) • Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja (regionálny rozvoj okrem koordinácie využívania finančných prostriedkov z fondov EÚ) • Ministerstvo vnútra SR (oblasť verejných prác, stavebného poriadku a územného plánovania okrem ekologických aspektov) • Úrad vlády SR (koordinácia využívania finančných prostriedkov z fondov EÚ)
Ministerstvo pôdohospodárstva SR	Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja
Ministerstvo životného prostredia SR	Pôsobnosť prechádza na: <ul style="list-style-type: none"> • Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Ministerstvo financií SR	Ministerstvo financií SR
Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR	Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
Ministerstvo školstva SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
Ministerstvo kultúry SR	Ministerstvo kultúry a cestovného ruchu SR (prechod pôsobnosti v oblasti cestovného ruchu z Ministerstva hospodárstva SR)
Ministerstvo zdravotníctva SR	Ministerstvo zdravotníctva SR
Ministerstvo vnútra SR	Ministerstvo vnútra SR
Ministerstvo zahraničných vecí SR	Ministerstvo zahraničných vecí SR
Ministerstvo spravodlivosti SR	Ministerstvo spravodlivosti SR
Ministerstvo obrany SR	Ministerstvo obrany SR

Prameň: [11]. Spracovanie. autorka

2.2. Územná samospráva

Samospráva predstavuje spôsob riadenia určitého celku, kedy môže rozhodovať o určitých záležitostiach samostatne a môže tak operatívnejšie a efektívnejšie zabezpečovať potreby subjektov na svojom území. „Ide o správu vlastných záležitostí, ktoré však majú verejnoprávny charakter. Na rozdiel od samosprávy, pre štátnu správu sú charakteristické vzťahy nadriadenosti a podriadenosti. Tento duálny systém zabezpečuje, že vedľa seba pôsobia ako dve spolupracujúce zložky[3]“.

V praxi vyspelých trhových ekonomík sa stretávame s rôznou veľkosťou, ale aj pomenovaním územných celkov, ktoré predstavujú základ pre uplatňovanie teritoriálnej verejnej politiky. Na hierarchicky najnižšej úrovni územnej správy rozoznávame samoty, osady, dediny, farnosti, obce, mestá, municipality a pod. Zriedkavosťou nie je tiež v rámci týchto územných celkov uplatňovanie dvojstupňovej správy. V niektorých štátoch sa napr. mestá ďalej členia na mestské časti s vymedzením vlastných samosprávnych úloh (príkladom je napr. aj Bratislava), alebo na farnosti a pod.

Kým sídelné útvary na najnižšej úrovni vznikali na podnety zdola, regióny vznikali spravidla na základe rozhodnutia zhora, teda zo strany centrálnej vládnej úrovne, ktorá vnútorným územným členením (regionalizáciou) sledovala isté historické, etnické, kultúrne, politické a iné ciele. Pre účely chápania regiónu ako nižšej vládnej úrovne použijeme jeho nasledujúcu definíciu:

„Región, ktorého všeobecne platná veľkosť nie je definovaná, je potrebné chápať ako územie súdržné, primerane ekonomicky a kultúrne sebestačné, a teda schopné primeranej autonómie. Je to nadobecná územná jednotka vymedzená zákonom, disponujúca právnou subjektivitou a schopnosťou spravovať svoje územie vlastnými volenými orgánmi na vlastnú zodpovednosť a v prospech občanov vymedzeného územia“. [6]

Vo vyspelých štátoch sveta sa môžeme stretnúť s rôznym označením regiónu – okres, kraj, kantón, departement, amter, vojvodstvo, regionálne združenie a pod.

Územná samospráva v podmienkach SR vznikla:

- **prirodzene** – ako obce, mestá s určitým počtom obyvateľov, ktorí sa usadili na tom istom území (obce a mestá ako základný stupeň miestnej samosprávy),
- **umelo** – z vôle centrálnej vládnej úrovne (vyšší stupeň územnej samosprávy na regionálnej úrovni – samosprávny kraj ako spoločenstvo obyvateľov viacerých miest a obcí v určitej oblasti, ktoré uspokojuje svoje záujmy).

2.3. Verejnoprávne korporácie

Verejnoprávne korporácie rozširujú rozsah, organizáciu a vnútro - systémové vzťahy vo verejnej správe. Tieto organizácie sa vyznačujú osobitným okruhom činností, ktoré podporujú plnenie štátnych, resp. iných verejných úloh. Spravidla sú to verejnoprávne korporácie, zriaďované zákonom a financované čiastočne zo štátnych prostriedkov a vo svojej činnosti podliehajúce štátnemu dozoru.

Pojem verejnoprávna korporácia je spätý s jej podielom na verejnej moci. Súčasní predstavitelia správneho práva požadujú na konštituovanie verejnoprávnej korporácie splnenie nasledovných kritérií:

- **vôľa zákonodarcu,**
- **dôvod vzniku – zo zákona, alebo z iniciatívy verejnej správy, nie však zo súkromnej iniciatívy,**
- **povaha činnosti – poskytovanie verejných služieb (nestačí sledovať len verejnoprospešné ciele),**
- **niektoré výsady verejnej moci.**

Typickým príkladom verejnoprávnej korporácie v podmienkach Slovenskej republiky sú najmä Slovenská televízia a Slovenský rozhlas, ale tiež napr. Matica slovenská, Národná agentúra na podporu malého a stredného podnikania a podobne. [5] Sú zriaďované ústavným ustanovením, zákonom, nariadením vlády alebo ustanovením príslušného ministerstva. Podliehajú dozoru štátu vo svojej činnosti a vo svojom hospodárení.

3. Optimalizácia štruktúry územnej samosprávy v podmienkach SR

Územná samospráva na najnižšom stupni (obec, mesto) je legislatívne podchytená v zákone o obecnom zriadení, kde okrem iného možno nájsť aj okruh úloh, ktoré táto územná jednotka plní (originálne kompetencie). Na druhej strane, stručný prehľad štruktúry štátnej správy v podmienkach SR poukázal na to, že miestna štátna správa (aj keď má v názve miestna) „končí“ niekde na úrovni obvodu prípadne na o niečo menšom území, ako je okres (v SR je 50 obvodných úradov, 79 okresov, ale napr. 101 daňových úradov), ale viac ako 2880 obcí. Z toho vyplýva nevyhnutnosť presunu časti úloh štátnej správy na obce – od toho je odvodený aj pojem prenesená kompetencia.

Vo všeobecnosti by malo platiť, že:

- originálne kompetencie by vecne mala zabezpečiť tá zložka verejnej správy, ktorá to dokáže najefektívnejšie,
- na financovaní prenesených kompetencií by mal participovať ten subjekt, ktorý kompetencie preniesol, čiže v tomto prípade štát reprezentovaný štátnou správou.

Slovensko sa podobne ako viaceré krajiny v Európe pokúša vysporiadať s problémom existencie pomerne veľkého počtu malých obcí, ktorý sa stal dosť viditeľným práve v dôsledku presunu kompetencií zo štátnej správy na územnú samosprávu v nadväznosti na proces decentralizácie verejnej správy. Hoci je v zákone ošetrovaný inštitút tzv. spoločných obecných úradov, prax dokazuje, že princíp dobrovoľnosti, na báze ktorého sú spoločné obecné úrady konštituované, nie je tým ideálnym riešením.

Do popredia sa tak dostáva otázka, ako ďalej s výkonom kompetencií, na ktoré predovšetkým menšie obce nestačia. Vo verejnej politike sa už niekoľkokrát objavila myšlienka komunálnej reformy, ktorá sa zaoberala aj otázkou municipalizácie, teda vytvorením väčších územných celkov (municipalít), ktoré by boli schopné zverené kompetencie vykonávať efektívnejšie. Na území SR sa odporúčalo vytvorenie 200 – 300 municipalít. Pri súčasnom počte obcí (viac ako 2880) to zjednodušene znamená pospájať približne po 10 obcí, čo nie je vždy možné (prírodné podmienky, tradície a pod.). Podľa nášho názoru by riešením bolo vytvorenie novej zložky verejnej správy, ktorá by reflektovala na potreby miestneho verejného sektora vo vzťahu k efektívnemu výkonu verejnej správy a to na princípe obligatórnosti. Tým by sa riešil tento problém celoplošne a bolo by možné ho prepojiť aj so systémom finančného vyrovnávania. V prospech takéhoto (aj keď centralistického) riešenia hovorí aj skutočnosť, že svetová hospodárska a finančná kríza vážne narušila mechanizmus financovania potrieb samospráv v Slovenskej republike. Máme na mysli rast nezamestnanosti a s ním spojené zníženie výnosu dane z príjmov fyzických osôb, ktorá je najvýznamnejším a najvýnosnejším príjmom obcí a vyšších územných celkov a zároveň jedinou daňou, ktorá má podielový charakter. Zníženie absolútnej výšky výnosu spôsobilo výpadok príjmov samospráv, čo sa veľmi nepriaznivo odrazilo v ich rozpočtoch a stalo sa predmetom diskusií medzi vládou a zástupcami územnej samosprávy.

Vzniká tak otázka, akú pozíciu by táto nová zložka verejnej správy nadobudla z hľadiska podstaty fungovania, kompetencií a predovšetkým z hľadiska financovania. Ak vylúčime formu verejnoprávnej korporácie, zostávajú dve možnosti: nová zložka verejnej správy ako súčasť štátnej správy, alebo ako súčasť územnej samosprávy. Obidve tieto formy majú svoje výhody aj nevýhody. Pri novej zložke štátnej správy by sme mohli použiť podobnú organizačnú štruktúru, ako v niektorej oblasti špecializovanej štátnej správy, pričom zastrešujúcim ministerstvom by mohlo byť Ministerstvo vnútra SR. Otázka financovania prenesených kompetencií by tak zostala pod dozorom orgánu, ktorý kompetencie preniesol.

Na druhej strane, prenos kompetencií má bezprostredný súvis s procesom decentralizácie vo verejnej správe a má svoje opodstatnenie v nadväznosti na priblíženie správy vecí

verejných bližšie k občanovi. Tento argument uprednostňuje riešenie uvedeného problému na základe samosprávnych princípov, ktoré dominujú v procese zefektívňovania výkonu verejnej správy od roku 2005. V takomto prípade by ale pravdepodobne bolo nutné zmeniť nastavenie finančného systému samospráv tak, aby sa zabezpečenie prenesených kompetencií uskutočnilo systémovo a predovšetkým z viacerých zdrojov a nie len z výnosu jedinej podielovej dane.

4. Záver

Efektívne fungujúca verejná správa by mala byť samozrejmosťou v každej vyspelej demokratickej spoločnosti. Jej predstavitelia (či už volení alebo menovaní) nesú zodpovednosť za činnosť úradov, organizácií a inštitúcií zastrešujúcich spravovanie verejných záležitostí a úspech či neúspech vládnej politiky sa prejaví nie len v ekonomickom raste krajiny či regiónov, ale aj v procese volieb, ktorých výsledok je odrazom spokojnosti alebo nespokojnosti občanov s uspokojovaním potrieb vo verejnom záujme.

Slovenská republika zahájila proces reformy verejnej správy už v roku 1990, kedy prijala zákon č. 369/1990 o obecnom zriadení, ktorý sa vo všeobecnosti považuje za jeden z najdemokratickejších zákonov novodobých dejín. Vznikom samostatnej Slovenskej republiky (1993) sa otvoril priestor pre ďalšie budovanie verejnej správy na demokratických princípoch. Je zaujímavé sledovať, ako boli zmeny či už v organizácii verejnej správy alebo v jej fungovaní determinované aktuálnou vládnuou garnitúrou a jej predstavou efektívneho výkonu verejnej správy. Ako príklad môžeme uviesť pohyb v počte ministerstiev. Odchádzajúca vláda (2010) zákonom č. 37/2010, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov schválila redukciu počtu ministerstiev zo 14 na 12 (zrejme z dôvodu zoštíhľovania štátnej správy), avšak súčasná vládna koalícia avizovala znovuobnovenie Ministerstva životného prostredia SR.

Za omnoho väčší problém, ako je počet ministerstiev však považujeme neriešenie problému malých obcí, ktoré nie sú schopné zabezpečiť kompetencie, ktoré sú im určené. Vo všeobecnosti je v SR táto otázka náplňou komunálnej reformy, ktorá sa v materiáloch o reforme verejnej správy vyskytla už niekoľkokrát, avšak žiadnej vládnej koalícii sa nepodarilo túto časť reformy uskutočniť. Navyše, prax vo fungovaní spoločných obecných úradov (SOÚ) ukázala, že pre výkon niektorých kompetencií sa v SOÚ spojili aj len dve obce, alebo aj takmer osemdesiat obcí. Z toho vyplýva, že je potrebné hľadať aj iné alternatívy. Riešením sa ukazuje vytvorenie subjektu, ktorý by zabezpečoval efektívne vykonávanie kompetencií pre viac ako jednu obec. Súčasný ekonomický vývoj vo svete, dôsledky hospodárskej a finančnej krízy sú tiež dôkazom toho, ako citlivo je potrebné pristupovať k decentralizácii. Nastavenie finančného systému samospráv (od 1.1.2005) nepočítalo s takýmto vývojom a dnes je výška výnosu najvýnosnejšej, ale jedinej podielovej dane (dane z príjmov fyzických osôb) ohrozená (rastúca nezamestnanosť), čo má za následok nedostatok zdrojov v rozpočtoch samospráv. Aj preto považujeme otázku komunálnej reformy, poňatia jej princípov so zohľadnením situácie na Slovensku, ako aj vývoja vo svete, za principiálnu. Apelujeme však na to, že komunálnu reformu nie je možné uskutočniť bez zmeny vo finančných tokoch. Tieto však budú závisieť od toho, či sa vytvorí nový subjekt (orgán štátnej správy alebo územnej samosprávy) a aká bude jeho hierarchická pozícia v systéme verejnej správy.

Použité zdroje:

- [1] CIMRA, J. 2007. *Geografické špecifiká krajov Slovenska*. [online]. [cit. 05. 10. 2009] Dostupné na WWW: <http://dam.fpv.ukf.sk/mod/resource/view.php?inpopup=true&id=262>.
- [2] KLIMOVSKÝ, D. 2008. *Základy verejnej správy*. Košice: UPJŠ, 2008. 270 s. ISBN: 978 – 80 – 7097 – 713 - 2
- [3] MESEŽNIKOV, G. – NIŽŇANSKÝ, V.: *Reforma verejnej správy na Slovensku 1998-2002 (súvislosti, aktéri, voľby)*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2002, s.63.
- [4] SCHAVEL, M. – OLÁH, M. – DDEREVJANIKOVÁ, Š. 2006. *Sociálna práca vo verejnej správe*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 2006. 136 s. ISBN: 80 – 8082 – 065 - 1
- [5] ŠKULTÉTY, P. 2006. *Správne právo hmotné, všeobecná časť*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie právnickej fakulty UK, 2006. ISBN 80-7160-205-1
- [6] Európska charta regionálnej samosprávy
- [7] Únia miest Slovenska. 2007. *Územnosprávne členenie*. [online]. [cit. 13. 11. 2009]. Dostupné na internete: http://www.unia-miest.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600175&id=1094&pl=1266 a na základe Ministerstva vnútra SR.
- [8] *Územné a správne usporiadanie Slovenskej republiky*. [online]. [cit. 13. 11. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.minv.sk/?uzemne-a-spravne-usporiadanie-sr>
- [9] Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov
- [10] Zákon č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch v znení neskorších predpisov.
- [11] Zákon č. 37/2010, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

Kontaktní adresa:

doc. Ing. Erika Neubauerová, PhD.
Katedra financií
Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita v Bratislave
Dolnozemska 1
852 35 Bratislava, Slovensko
email: erin@stonline.sk
Telefónní spojení: +421905 460 827

doc. Ing. Nadiya Dubrovina, PhD.
Department of Finance
Kharkov Institute of Trade and Economy
Kiev National University of Trade and Economy
Ap.292, 35 L. Svoboda Avenue
Kharkov, Ukraine, 61202
email: nadija@mail.ru